

Šefik Kurdić¹

ŽENE PRVE GENERACIJE MUSLIMANA I NJIHOV DOPRINOS DA'VI

Sažetak

Žene, u islamskom učenju, zauzimaju značajno mjesto i nimalo ne zaostaju iza muškaraca u njihovoj ulozi na afirmiranju i očuvanju islama i islamskih vrednota. To su žene iz prve generacije muslimana na najilustrativniji način pokazale. Njihova paradigmatična ljubav prema islamu ispisala je brojne stranice u slavnoj islamskoj prošlosti.

Dovoljno je konstatirati da prva osoba koja je shvatila značenje islama i istog trenutka prigrlila učenje Allahovog Poslanika, s.a.v.s., nije bio muškarac, nego žena. Također, osoba koja je prva čak i svoj život žrtvovala na planu odbrane i afirmiranja Allahove vjere, nije bio muškarac, nego – opet – žena!

Cilj ovoga teksta je da, kroz navođenje samo nekoliko žena iz Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., vremena, ukaže na njihovu veliku ljubav prema Allahovoj vjeri, izuzetnu hrabrost na planu afirmiranja islama i njegovih vrednota i da bar, donekle, apostrofira njihovu paradigmatičnu da'wetsku angažiranost.

Ključne riječi: da'wa, da'wetska angažiranost, sahabijke – žene iz vremena Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

1. Uvod

Rijetka su polja djelovanja u islamskoj historiji u kojima, u njihovom razvoju i profiliranju, pored muškarca, nije učestvovala i žena. One su u svim etapama razvoja različitih islamskih disciplina igrale značajnu ulogu i dale svoj veliki doprinos. Potvrdu za ovu konstataciju naći ćemo u svim biografskim djelima muslimanskih intelektualaca koji su obrađivali periode prvih stoljeća islama.

¹ Redovni profesor, Islamski pedagoški fakultet Univerziteta u Zenici. sefikkurdic@bih.net.ba

Rad autora je dostavljen 31. 8. 2012. godine, a prihvaćen za objavljivanje 22. 10. 2012. godine.

Tek dekadencom razumijevanja islama i pogrešnim interpretiranjem njegovih univerzalnih učenja u posljednjim stoljećima, došlo je do zapostavljanja stvarne uloge žene u društvu i njene potpune marginalizacije u brojnim društvenim procesima.

Ako samo površno analiziramo brojna klasična djela muslimanskih intelektualaca, naići ćemo na stotine i stotine imena muslimanskih žena, koje su u prvim generacijama bile izuzetno intelektualno profilirane, istaknute u brojnim naučnim disciplinama i prepoznatljivi eksperti na različitim poljima.

Čitava djela su napisana o njihovom doprinosu u različitim disciplinama. To se posebno odnosi na prve generacije muslimana, dok je još živio izvorni duh islama i dok se nije, zatvaranjem vrata idžtihada, skrenulo s jasno trasirane islamske staze, u kojima su i muškarac i žena – podjednako – učestvovali u afirmiranju islamske misli i realiziranju islamskog učenja u životnoj praksi.

Spominjanje samo nekoliko detalja iz života ovih jedanaest žena iz prve generacije muslimana može, bar donekle, samo da nagovijesti njihovu stvarnu ulogu u društvu i da nas nagna da nadnesenije analiziramo njihov doprinos, u ovom slučaju, afirmiranju islama i njegovog učenja u njihovom periodu.

2. Da'wetska angažiranost žena iz vremena Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

Hadiga bint Huwailid al-Quraišyya

Hadiga, r.a., časna supruga Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prva je osoba koja je primila islam, prva osoba koja je povjerovala Poslaniku, s.a.v.s., prva koja je proučila časne ajete iz Kur'ana, saznala temeljne propise islama, prva od muslimana naučila propise abdesta i prva koja je od njih klanjala namaz. (As-Sallabi, 2012:113-114)

Allah je nju počastio da odmah nakon Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., dobijanja poslanice bude prva osoba koja će ga podržati. Međutim, ona je čak i prije primanja islama bila poznata po svom karakteru i izuzetnim moralnim kvalitetima, tako da je i u doba džahilijeta bila prozvana *At-Tahira* – Čista, upravo zbog njene neporočnosti, poštenja i moralnih kvaliteta, a kada bi je opisivali u tom periodu, opisivali bi je kao *gospođu* kurejševičkih žena, a kasnije kao *gospođu žena čitavog svijeta*. (At-Tabaqat, 1/131-133 i 8/52; Al-Isti'ab, 2/279-280; Usd al-gabe, 7/78; Tarih al-islam, 1/41;

Siyar a'lam an-nubala', 2/111; Al-Isaba, 4/281; Šadharat az-zahab, 1/14 i Al-Qaradavi, 1995:13)

Hadiga, r.a., je djelovala na mnoge osobe, posebno žene, svoga vremena. Ostavljala je izuzetno snažan trag u dušama onih koji nisu bili prihvatili islam. Oni koji su ušli pod okrilje islama, imali su njenu nesebičnu podršku. To su posebno osjetili robovi, koji su prelaskom na islam, zahvaljujući ovoj plemenitoj ženi i njenom nesebičnom dijeljenju materijalnih sredstava, bili oslobođeni ropstva i postali sasvim slobodni građani.

Osobno Poslanik, s.a.v.s., je našao u njoj svoje utočište i duhovni mir. Ona je bila riznica svega što mu je bilo potrebno, nada kada bi posustao i smirenost i pouzdanost kada bi ga razna iskušenja u teške situacije dovodila.

Ona je dijelila s njim svu težinu poslaničke misije. Osjetila je težinu bojkota i gorčinu gladi i pored toga što je imala svega u izobilju i mogla živjeti lagodnim životom. Zato je Allahov Poslanik, s.a.v.s., toliko bio sjetan na dan njene smrti, jer mu je ona bila oslonac, kada su ga svi napustili.

Nije onda nimalo čudno što je upravo njoj, zbog takvih njenih postupaka podrške Poslanikovo, s.a.v.s., časnoj misiji i njenom neumornom da'vetskom djelovanju, dostavljen selam od Gospodara svjetova i časnog meleka Džibrila i obećan joj dvorac u Džennetu, kako se navodi u predanju Abu Huraira, r.a.: „Džebrail je došao Poslaniku, s.a.v.s., i rekao: Allahov Poslaniče, evo dolazi Hatidža i nosi ti suho mlijeko ili hranu ili piće. Kada ti dođe prenesi joj selam od njenog Gospodara i od mene i obraduj je sa dvorcem u džennetu od bisera gdje neće biti ni buke niti muke.“ (Hadis bilježe Buhari, Muslim, Ahmad, Ibn Hibban i Hakim.)

Suhail, tumačeći ovaj hadis, kaže: „Dvorac je ovako opisan zato što ona nikad nije podigla glas na Poslanika, s.a.v.s., niti ga je bilo čime zamarala, a kamoli viknula na njega i osorna i gruba bila!“ (Al-Qaradawi, 1995:22)

'A'iša bint Abi Bakr as-Siddik, r.a.

'A'iša, r.a., časna supruga Vjerovjesnika, s.a.v.s., kćerka Abu Bakra as-Siddika, r.a., bila je najveći šerijatski pravnik među ženama u čitavoj povijesti. Prenosi od Poslanika, s.a.v.s., brojne detalje koje druge osobe nisu imale prilike prenijeti, a od nje su prenosili brojni ashabi i tabi'ini. Najpoznatiji ashabi su svakodnevno tražili od nje brojna šerijatsko-pravna rješenja, koja je

ona iznosila i bila izvor mnogima u rješavanju najkopiciranijih pitanja.

'Ata b. abi Rabah veli: „'A'iša, r.a., je najveći i najznaniji šerijatski pravnik i osoba s najljepšim razmišljanjem uopće!“ (Siyar a'lam an-nubala', 2/185 i 200 i Tahzib at-tahzib, 4/681)

Zuhri kaže: „Kada bi se skupilo znanje svih ljudi, uključujući i supruge Allahovog Poslanika, s.a.v.s., A'iša bi bila najveći znalac!“ (Siyar a'lam an-nubala', 2/185 i 199 i Tahzib at-tahzib, 4/681)

Njeno impozantno znanje iz oblasti islama i islamskih propisa, zadivljujuća memorija i fascinantna rječitost učinili su je jednom od najangažiranijih da'ija među muslimanima uopće.

Kada se uzme u obzir da je imala svega 18 godina kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret i da je umrla 57., odnosno 58. godine po Hidžri, dakle, nakon Vjerovjesnika, s.a.v.s., 47, odnosno 48 godina, onda tek možemo zamisliti koliko je imala prilike tog znanja prenijeti na generacije koje su dolazile nakon Poslanika, s.a.v.s.

Ako još znamo da autori poznatih hadiskih zbirki bilježe 2.210 hadisa koje ona prenosi od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., onda to samo još više govori u prilog ovoj tvrdnji. (Siyar a'lam an-nubala', 2/139)

Ummu Aiman al-Habašiyya, r.a.

Ime joj je bilo Baraka bint Sa'laba. Kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., oženio Hadigu, r.a., oslobodio je Ummu Aiman, koja se udala za 'Ubaida b. Zaida al-Hazragija i s njim je imala sina Aimana b. 'Ubaida, koji je bio ashab, poznat po hrabrosti i smionosti i koji je, jurišajući hrabro na neprijatelja, pao kao šehid u bici na Hunainu. (Al-Isti'ab, 4/431-432; Al-Isaba, 4/432 i An-Nawawi, 1/130)

Nakon toga Ummu Aimann se udala za Zaida b. Harisaa, r.a., poznatog ashaba, koji je s Vjerovjesnikom, s.a.v.s., išao u Taif i rodila mu sina Usamu b. Zaida, r.a., koga je Vjerovjesnik, s.a.v.s., imenovao za vojskovođu u bici s Perzijom. Inače, Zaid i njegov sin Usama, r.a., bili su među najdražim osobama Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. (Gumu'a, 1992:1/37)

Zanimljivo je da je ova žena bila među prvim prelaznicima na islam. Uz nju su samo još bili: Hadiga, 'Ali i njen muž Zaid. Ona je prva žena, nakon Hadige, r.a., koja je povjerovala u istinitost

poslanstva Muhammeda, s.a.v.s. Izvršila je dvije hidžre, u Abesiniju i u Medinu. Dala je prisegu Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Bila je prepoznatljiva po dobročinstvu, strpljivost i borbi na Allahovom putu, čime je posebno da'vetski djelovala na druge osobe s kojima je dolazila u dodir. (Al-Isaba, 1989:4/432-433; An-Nawawi, 2/358 i Al-Halabi, 1964:1/435)

U bici na Uhudu je napajala borce i liječila ranjenike, a kada su neki muslimani napuštali bojište na Uhudu, bježeći s bojnog polja, ona ih je bodrila i dobacivala im: „Šta je, hoćete li vreteno i vunu, pa da pletete i predete? Nazad, uzmite sablje i borite se!“ (Al-Balazuri, 1/326)

Učestvovala je i u bici na Haibaru, dok se u bici na Hunainu borila zajedno sa svoja dva sina Aimanom i Usamom, kada je Aiman pao kao šehid, a ona ostala strpljiva i snažna i to joj je samo povećalo iman i predanost vjeri, čime je bila divan primjer drugima. (Ibn Sa'd, 8/224, Al-Balazuri, 1/472; Al-Qurtubi, 1996:8/97-98; Fath al-Bari, 1986:8/30 i Gumu'a, 1992:1/39)

Posebnu hrabrost, prisebnost i zadovoljstvo sudbinom demonstrirala je u bici na Mu'ti, kada je prvi kao šehid u toj bici poginuo njen muž Zaid b. Harisa, r.a. (Gumu'a, 1992:1/40)

Zaid b. Harisa, r.a., je oženio ovu hrabru ženu i velikog da'iju, onoga momenta kada je čuo da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: „Ko želi da oženi džennetlijku, neka oženi Ummu Aiman!“ (Ibn Sa'd, 8/224 i Al-Balazuri, 1/472)

Prenijela je od Vjerovjesnika, s.a.v.s., pet hadisa, a od nje su prenosili Anas b. Malik i dr. Umrila je za vrijeme hilafeta Osmana b. Affana, r.a. (Tahdhib at-tahdhib, 1996:4/692)

Ummu Sulaim bint Milhan

Njeno ime je Rumaisa, a neki izvori navode Gumaisa. Ona je bila majka poznatog ashaba Anasa b. Malika, r.a., kojeg je dovela Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., kada je on imao 10 godina, s ciljem da mu služi i bude od pomoći, pa ga je Poslanik, s.a.v.s., nazvao, šaleći se: „Ja Ze-l-uzunejni / Vlasniče dva uha!“ i zamolio Allaha da mu podari puno imetka, mnoštvo djece i dobru nafaku, što se sve i ostvarilo u Enesovom životu! (Ibn Sa'd, 8/424; Ibn al-Gawzi, 1979:2/65; An-Nawawi:2/363; Siyar a'lam an-nubala', 2/304 i Tahdhib at-tahdhib, 4/697-698)

Ona je prešla na islam u Mekki, naučila je malog Anasa osnovama islama i konstantno je od njega tražila da izgovara riječi

šehadeta, a nakon pogibije njegovog oca Malika b. an-Nadra u Šamu, htio ju je oženiti Abu Talha al-Ansari, kasnije proslavljeni ashab, međutim, njen uvjet za prihvatanje braka bio je njegov prelazak na islam, pa su čuvene njene riječi bile: „Ja ću se udati za tebe i nikakav drugi mehr mi od tebe ne treba izuzev islama!“ (Ibn Sa'd, 8/425-427; Ibn al-Athir, 5/591; Zad al-ma'ad, 5/178 i Siyar a'lam an-nubala', 2/305-306) I, doista, kada je prihvatio islam, ona se i udala za njega, pa je njegov vjenčani dar bio prelazak na islam!

Ona je emanirala ljepotom strpljivosti, snagom imana, potpunog predanja Allahu, iskrenog pouzdanja u Allaha Uzvišenog, što se jasno manifestira iz primjera koji se spominje u brojnim hadiskim zbirkama.

Kada joj je umro mali dječak Abu 'Umair, Anasov brat po majci, ona je dočekala svoga muža, pripremila mu večeru i ušla s njim u bračnu postelju. Tek nakon intimnog odnosa sa svojim mužem, obavijestila ga je o smrti njihovog djeteta, a Poslanik, s.a.v.s., saznajući za taj slučaj, molio je Allaha da im dadne beričet u toj noći, pa je Anasova majka zatrudnila i kasnije rodila sina, kome je Vjerovjesnik, s.a.v.s., dao ime Abdullah! (Muslim)

Ummu Sulejm je učestvovala u brojnim bitkama zajedno s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., kojom prilikom je napajala borce i liječila ranjenike. Tako je učestvovala na Uhudu, Haibaru i Hunainu! Poznata je njena hrabrost koju je manifestirala kroz sve te bitke. Na Hunainu, iako je bila trudna s Abdullahom, koga će vrlo brzo, nakon te bitke, roditi, ona se opasala nožem, pa je na upit Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o tome, kazala: „Ako mi se približi idolopoklonik, da mu mogu stomak rasporiti!“ (Muslim u Sahihu, poglavlje o džihadu).²

Otuda se prenose vjerodostojne Poslanikove, s.a.v.s, riječi, koje očito demonstriraju njenu poziciju, zbog izvanredne strpljivosti koju je pokazala u slučaju smrti svoga malog sinčića, ali i hrabrosti koju je očito pokazala u borbi na afirmiranju Allahove riječi: „Prikazan mi je Džennet, pa sam u njemu vidio Abu Talhinu suprugu.“ (Buhari i Muslim)

Ibn Abdulbarr je ubraja među najpametnije i najinteligentnije žene. (Gumu'a:1/56) Prenijela je od Poslanika, s.a.v.s., 14 hadisa. Od tog broja Buhari bilježi jedan, a Muslim dva u svojim sahihima. (Siyar a'lam an-nubala':2/311 i Tahdhib at-tahdhib:4/698)

² Šu'ajb el-Arnaut u djelu *Sijeru a'lami-n-nubela'* ovo predanje koje je naveo hafiz Zehebi ocjenjuje autentičnim. (Provjeri: *Sijeru a'lami-n-nubela'*, 2/304.)

Asma' bint Yazid al-Ansariyya

Asma' bint Yazid al-Ansariyya bila je poznata kao sposoban šerijatski pravnik, veliki orator i govornik, čak je i nazvana *Hatibun-nisa'* – *Najbolji govornik među ženama*, pa je, vjerovatno, zbog toga i bila delegirana kao izaslanik žena u komunikaciji s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Čak je i Vjerovjesnik, s.a.v.s., pred ashabima, pohvalio način njene komunikacije i oratorske sposobnosti! (Ibn Abdullbarr, 4/233; Ibn al-Athir, 5/398-399; Al-Halabi, 1/149 i Gumu'a, 1/114)

Asma' je poticala iz hrabre porodice, čiji su članovi uvijek bili uz rame Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Samo u bici na Uhudu, kao šehidi su na bojištu pali njen otac, brat, sin i amidža!

Asma', je pored svoje oratorske i da'vetske angažiranosti, posebno među ženama, učestvovala u raznim akcijama i bitkama. Tako se aktivno uključila u oslobađanje Mekke od kipova i idolopoklonika. Učestvovala je i u bici za Haibar, a u bici na Yarmuku, vrhom koplja je probola i usmrtila čak 9 vizantijskih vojnika! (Al-Haithami, 9/260; Siyar a'lam an-nubala', 2/297; Al-Isaba, 4/229 i Aš-Šawkani, 1984:546)

Bila je veliki ljubitelj znanja, pa nije ni čudo što se ubraja među žene ensarija koje su najviše prenosile hadise Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Brojni tabi'ini prenijeli su dobar broj hadisa od nje, a veliki muhaddisi u svojim najpoznatijim zbirkama bilježe njene hadise, kao što su imam Buhari u *Al-Adab al-mufradu*, Tirmizi, Abu Dawud, Nasai i Ibn Maga u svojim sunenima! (Gumu'a, 1/116-117)

Ummu 'Atiyya al-Ansariyya

Ummu 'Atiyya Nusaiba bint Harith al-Ansariyya, jedna od najpoznatijih i najvrijednijih sahabijki. Poznata kao inteligentna žena, da'vetski izuzetno angažirana, aktivna u borbi na Allahovom putu i istaknuta po posebnoj privrženosti i odanosti Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.

Islam je primila među prvim ženama ensarijkama. (Gumu'a, 1/170) Učestvovala je u sedam bitaka s Vjerovjesnikom, s.a.v.s., gdje je spremala hranu za borce, pojila i liječila ranjenike i bila pri ruci Poslaniku, s.a.v.s., i borcima na Allahovom putu. (Muslim, Tirmidhi i Nasai)

Nusejba, r.a., je bila prepoznatljiva po svom da'vetskom angažmanu. Uz to se isticala svojim izvanrednim poznavanjem

šerijatskih propisa, oštromnošću i memorijom. Autori najpoznatijih hadiskih zbirki: Buhari, Muslim, Tirmizi, Nasai, Abu Dawud i Ibn Maga, bilježe 40 hadisa od ove izuzetno angažirane ansarijke, koja je preselila na ahiret 70. godine po hidžri. (Ibn 'Abdulbarr, 4/452; An-Nawawi, 2/364; Siyar a'lam an-nubala', 2/318 i Al-Isaba, 4/455)

Aš-Šifa' bint Abdillah al-'Adewiyya

Aš-Šifa', r.a., je među prvima prešla na islam i jedna je od rijetkih muslimanki iz Quraiša koja je znala čitati i pisati još prije islama. Poznata je po svojoj oštromnosti, inteligenciji i razboritom razmišljanju. Da'vetski je bila izuzetno angažirana, poznata je i kao prenosilac hadisa. (Ibn 'Abdulbarr, 4/332; Ibn al-Athir, 5/486; Al-Isaba, 4/333 i Tahdhib at-tahdhib, 4/678)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., izuzetno ju je cijenio, pa je tražio od nje da nauči njegovu suprugu Hafsu, r.a., čitanju i pisanju, a nakon toga da je podučiti i učenju ruk'je – liječenju od napasti džina i sihira, jer je Aš-Šifa' dobro poznavala tu oblast. (Abu Dawud, hadith br. 3887)

Koliko je respektirana ova sahabijka, najbolje ilustrira činjenica da ju je Omer, r.a., itekako uvažavao i njene sugestije prihvatao i posebno ih cijenio. (Gumu'a, 1/238-239)

Asma' bint Abi Bakr, r.a.

Asma', r.a., kćerka Abu Bakra as-Siddika, sestra A'iše, Vjerovjesnikove, s.a.v.s., supruge, a žena Az-Zubaira b. al-'Awwama, r.a., osamnaesta po redu je prešla na islam. Od svoje mladosti bila je u službi islama i da'vetskog djelovanja. Njen angažman je nemjerljiv u afirmiranju istine i univerzalnih vrednota.

Za vrijeme hidžre Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i njenog oca, Abu Bakra, r.a., bila im je od velike pomoći, jer im je donosila hranu u pećinu Sevr i tom prilikom je od svog pojasa sačinila dva kako bi donijela hranu, pa ju je Poslanik, s.a.v.s., nazvao „vlasnicom dva pojasa“.

Učinila je hidžru u Medinu dok je bila trudna, tako da je rodila Abdullaha b. ez-Zubejra, velikog ashaba i mudžahida, koji je, usput da kažemo, bio i prvo dijete rođeno u Medini nakon hidžre iz Mekke. (Gumu'a, 1/351-356)

Ona je bila jedna od najinteligentnijih sahabijki, velika šerijatska pravica i izuzetan poznavalac Vjerovjesnikovog,

s.a.v.s., sunneta. Prenijela je 58 hadisa, koje od nje prenose brojni ashabi i tabi'ini. (An-Nawawi, 2/330 i Siyar a'lam an-nubala', 2/292)

Pored svoje da'vetske angažiranosti, intelektualne nadarenosti, pjesničke suptilnosti, posebne darežljivosti, Asma', r.a., je demonstrirala i svoju izuzetnu hrabrost, kada je s mužem Az-Zubairom i sinom Abdullahom učestvovala u bici na Yarmuku, kojom prilikom je ostavila veliki trag, koji je govorio o jakoj, energičnoj i hrabroj ženi! (Gumu'a, 1/363)

'Atiqa bintu Zaid al-Quraišyya al-'Adawiyya

'Atiqa, r.a., je bila poznata po svojoj govornoj vještini i pjesničkoj nadarenosti. Uz to je bila posebno pronicljiva i inteligentna žena, pa joj je, vjerovatno, sve to omogućilo da impozantno da'vetski djeluje na osobe s kojima je komunicirala.

Uz to, ova plemenita žena, iz ugledne porodice, pored svih ovih duhovnih, moralnih i intelektualnih kvaliteta, bila je i fascinirajuće fizičke ljepote, tako da su mnogi ashabi hrlili ka njoj. Nakon pogibije njenog prvog muža, Abdullaha, sina Abu Bakrovog, udala se za Omara b. al-Hattaba, a nakon njegove pogibije, za Az-Zubejra b. al-Awwama, a nakon njegove pogibije, udala se za 'Alija b. abi Taliba, r.a. Tako se u Medini, u šali, pričalo: „Ko želi da postane šehid, neka samo oženi 'Atiqu, kćerku Zaidovu!“ (Gumu'a, 1/382)

Umrla je 40. godine po hidžri, (Gumu'a, 1/383), a iza sebe je ostavila mnoštvo prelijepih stihova u kojima je iznijela prelijepu misli i poučne mudrosti.

Ummu 'Ammara al-Ansariyya

Ummu 'Ammara Nusaiba bint Ka'b al-Ansariyya al-Hazragiyya je bila poznata po svojoj učenosti, pobožnosti, hrabrosti i da'vetskoj angažiranosti. (Ibn Sa'd, 8/412; Ibn 'Abdulbarr, 4/455 i Tahdhib at-tahdhib, 12/474)

Ona potiče iz poznate i ugledne porodice, čiji su članovi veoma rano primili islam i iskreno se žrtvovali za njegovu afirmaciju. Njen muž Zaid b. 'Asim, sinovi Hubaib i Abdullah i braća Abdullah i 'Abdurrahman b. Ka'b al-Mazini, bili su izuzetno poznati i hrabri ashabi, koji su iza sebe ostavili neizbrisiv trag u islamskoj povijesti. (Gumu'a, 2/7-9)

Svoju prepoznatljivu hrabrost Nusaiba, r.a., je pokazala u borbama na Uhudu, Hudaibiyyi, Hunainu i Yamami. Posebnu hrabrost i veliku neustrašivost demonstrirala je na Uhudu, kada je štiteći Poslanika, s.a.v.s., svojom sabljom jurišala na idolopokloničke borce. Poslanik, s.a.v.s., je, opisujući njenu hrabrost i neustrašivost, izjavio: „Nisam se okrenuo ni desno ni lijevo, a da nisam nju vidio kako se bori pored mene!!!“ (Ibn Sa'd, 8/415; Siyar a'lam an-nubala', 2/279 i Dahlan, 2/48)

U bici na Uhudu, Nusaiba, r.a., je bila deset puta ranjena, pa je nakon toga čitavu godinu cjelivala rane od zadobijenih povreda. (Ibn Sa'd, 8/415 i Dahlan, 2/48)

U bici na Hunainu je ubila jednog konjanika, idolopoklonika, dok je u bici na Jemami, u strahovitim borbama protiv lažnog poslanika Musailamu al-Kaththaba, izgubila ruku, a tom prilikom je ubijen i Musailama, pa je Nusaiba, r.a., pala na sedždu zahvaljujući Allahu što je i ona doprinijela pogibiji tog velikog lažljivca i neprijatelja islama i muslimana. (Gumu'a, 2/11-13)

Pored velike hrabrosti i prepoznatljive da'vetske angažiranosti, bila je poznata i u prenošenju hadisa od Allahovog Poslanika, s.a.v.s. (Tahdhib at-tahdhib, 4/699)

Ummu 'Ammar Sumayya bint Hubbat

Zanimljivo je da je prva osoba koja je primila islam bila žena! To je bila Hadiga, Poslanikova, s.a.v.s., supruga. Međutim, prvi šehid u islamu nije opet bio muškarac, nego žena! To je bila Sumayya, r.a., majka 'Ammara b. Yasira, r.a., koja je svojom poslovičnom hrabrošću ojačala brojne muškarce i pokazala kako se treba boriti za ideale islama. Ovaj njen čin bio je najbolja da'vetska lekcija svim generacijama muslimana, da nema ostvarenja bilo kakvih ideala, bez žrtve, aktivnosti i angažiranosti svim svojim bićem na afirmiranju istine i univerzalnih vrednota!

Ona se ubraja među sedam prvih osoba koje su prigrlile islam. To su, kako prenosi, Abdullah b. Mas'ud, r.a., pored Vjerovjesnika, s.a.v.s.: Abu Bakr, Bilal, Habbab, Suhaib, 'Ammar i Sumayya! (Ibn 'Abdulbarr, 4/331-332; Al-Isaba, 4/334-335 i Al-Baladhuri, 1/158) Neki historičari dodaju i Al-Miqdada b. al-Aswada. (Gumu'a, 2/138)

Prije same njene pogibije, afirmirajući islam i njene vrednote, Sumejja je sa svojom porodicom podnosila nesnošljive torture. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je prolazeći pored Yasira, 'Ammare i

Sumayye dok su ih idolopoklonici mučili, govorio: „Samo strpljivo, porodico Jasirova, i vaš sastanak bit će u Džennetu!“ (Baihaqi i Hakim)³

3. Zaključak

Vidjeli smo samo iz ovih nekoliko kratkih biografija da se jasno naziru svijetle slike hrabrih i inteligentnih žena iz Poslanikovog, s.a.v.s., vremena. Tomovi knjiga smještenih u raznim svjetskim bibliotekama svjedoče njihovu prepoznatljivu inteligenciju i memoriju, izuzetnu da'vetsku angažiranost i posvemašnju uključenost u društvene tokove.

Nažalost, period dekadence i stagnacije u kasnijim stoljećima, dovest će ženu na margine historije i onemogućiti joj da iznjedri svoje kvalitete i pruži čovječanstvu brojne koristi, koje su nakaradnim shvatanjem njene uloge, minimizirane, marginalizirane i, do kraja, neutralizirane!

Nadamo se da će se ova greška prepoznati i da će generacije koje dolaze ženi dati prostor koji joj odgovara i ravnopravno je uključiti u sve naučne i društvene tokove, iz kojih je vremenom dobroano iščašena!

Literatura

1. Abu Dawud, As-Sunan. Bairut: Dar ihja' at-turath al-'arabi.
2. Al-Baihaqi, As-Sunan al-kubra. Bairut: Dar al-fikr.
3. Al-Balazuri, Ansab al-ašraf. Egipat: Dar al-ma'arif.
4. Al-Buhari, As-Sahih. Bairut: Dar ihja' at-turath al-'arabi.
5. Al-Haithami (1986) Magma'u az-zawaid wa manba'u al-fawaid. Bairut: Mu'assasa al-ma'arif.
6. Al-Halabi, A. (1964) As-Sira al-halabiyya. Egipat: Matba'a al-babi al-halabi.
7. Al-Qaradawi Y. (1995) Žene pravovjerne. Tuzla: Sumejja.
8. Al-Qurtubi (1996) Al-Gami' li ahkam al-Qur'an. Kairo: Dar al-hadith.
9. An-Nawawi, Tahzib al-asmai wa al-lugat. Bairut: Dar al-kutub al-'ilmiyya.
10. An-Nisai, As-Sunan. Bairut: Dar ihja' at-turath al-'arabi.
11. As-Sallabi, dr. A. (2012) Život i djelo posljednjeg Vjerovjesnika, s.a.v.s. – prikaz i analiza događaja. Holandija: Džemat Hidžra.
12. Aš-Šawkani (1984) Darr as-sahaba fi manaqib al-qaraba wa as-sahaba. Damask: Dar al-fikr.
13. At-Tirmithi (1987) Al-Gami' as-sahih. Bairut: Dar al-kutub al-'ilmiyya.

³ Hakim ocjenjuje ovu predaju autentičnom, a s njim se slaže i hafiz Dhahabi.

14. Dahlan, A. (1983) *As-Sira an-nabawiyya*. Bairut: Al-Ahliyya li an-našr wa at-tawzi'.
15. Dhahabi (1987) *Tarih al-islam*. Bairut: Dar al-kitab al'arabi.
16. Dhahabi (1996) *Siyar a'lam an-nubala'*. Bairut: Mu'assasa ar-risala.
17. Gumu'a, A. H. (1992) *Nisaun min 'asr an-nubuwwa*. Damask-Bairut: Dar Ibn Kathir.
18. Hakim (1978) *Al-Mustadrak 'ala as-sahiain*. Bairut: Dar al-fikr.
19. Ibn 'Imad al-Hanbali (1986) *Šazarat az-zahabi*. Damask: Dar Ibn Kathir.
20. Ibn Abdullbarr (1989) *Al-Isti'ab fi asmai al-ashab*. Bairut: Dar al-fikr.
21. Ibn al-Athir, *Usd al-gaba fi mari'fati as-sahaba*. Bairut: Dar ihja' at-turas al-'arabi.
22. Ibn al-Gawzi (1979) *Sifat as-safwa*. Bairut: Dar al-ma'rifa.
23. Ibn Hagar (1986) *Feth al-Bari bi šarh Sahih al-Buhari*. Kairo: Dar arrayyan li at-turath.
24. Ibn Hagar (1989) *Al-Isaba fi tamjiz as-sahaba*. Bairut: Dar al-fikr.
25. Ibn Maga (1975) *As-Sunan*. Bairut: Dar ihja' at-turath al-'arabi.
26. Ibn Qayyim (1982) *Zad al-ma'ad*. Bairut: Mu'assasa ar-risala.
27. Ibn Sa'd, *At-Tabaqat al-kubra*. Bairut: Dar sadir.
28. Muslim (1995) *As-Sahih*. Bairut: Dar Ibn Hazm.

**UNDERSTANDING TA'WEEL IN THE SPIRIT OF
TRADITIONAL INTERPRETATION OF SOURCES OF
SHARI'AH**

Šefik Kurdić, Ph.D.

Abstract

This paper considers the issue of interpretation (ta'weel) of original texts of Shari'ah in the spirit of traditional teaching. In the introduction the author emphasises the significance of knowing this issue through history and present day. After explaining linguistic meaning, the author describes a meaning of ta'weel in the tradition of selefus-saalihis (the first generations of Muslims) and first Islamic scholars and explains its terminological meaning. The special focus is put on issues such as whether ta'weel is acceptable as a way of interpreting original texts of Shari'ah, what the spheres of ta'weel are, what the status for following an obvious meaning of a text is and what conditions for correctness of ta'weel are. In the last part of the paper, the author explains types of ta'weel, based on its authenticity, and then he writes about arguments on which ta'weel rests upon. In the end, the author explains a status of ta'weel in the sense of obligation for following a norm that is derived from ta'weel.

Keywords: ta'weel, Shari'ah, ijtihaad, Qur'an, sunnah, Shariah regulations

أ. د. شفيق كرديتش

كلية التربية الإسلامية - جامعة زينيتسا

نساء السلف الصالح ودورهن في الدعوة

الخلاصة:

تحتل النساء في نظر الإسلام مكانة خاصة ولا يتأخرن عن الرجال في دورهن في تبليغ الإسلام وحفظه وكذلك في التعاليم الإسلامية الفاضلة. فقد أظهرت نساء السلف الصالح ذلك أحسن إظهار. وكُتبت في حبهن المثالي للإسلام صفحات عديدة في الماضي الإسلامي المجيد. ويكفي أن نؤكد أن أول شخص فهم معنى الإسلام و تعلم من رسول الله لحظة بدء الوحي كانت امرأة ولم يكن رجلاً. وكذلك أول شخص ضحى بنفسه من أجل الدفاع عن دين الله وتبليغه كانت امرأة من جديد ولم يكن رجلاً. وهدف هذا البحث هو الإشارة إلى عدد النساء في عهد الرسول صلى الله عليه وسلم وحبهن لدين الله وشجاعتهم ودورهن في الدعوة إلى الإسلام وفضائله، وإثبات عملهن الدعوى المثالي ولو بشكل جزئي موجز.

الكلمات الأساسية: دعوة، عمل دعوي، صحايات - نساء من عهد الرسول عليه الصلاة والسلام.